

СУГЕСТОПЕДИЧНОТО ИЗКУСТВО

ЗЛАТИНА ДИМИТРОВА,

УЧИТЕЛ ПО МУЗИКА И ПИАНО В ЧСУ „РЪОРИХ“
ПРЕПОДАВАТ ПО ПИАНО, ТЕОРИЯ НА МУЗИКАТА, СОЛФЕЖ И
ПЕЕНЕ.
ИЗУЧАВА МУЗИКАТА В ОБЛАСТТА НА АУДИОВИЗУАЛНИТЕ
ТЕХНОЛОГИИ

Анотация:

Музиката и всички други изкуства се зараждат в древността през бита на хората и тази семантичност обединяваща всички изкуства се е наричала синкретизъм. Синкретизмът от гръцки в превод означава съединение, обединяване, а именно в модела на сугестопедичното преподаване се наблюдава сложна синкретична връзка. Тази синкретична връзка поставя началото на един нов вид изкуство - изкуството на преподаването - сугестопедично изкуство. Преплитането на поезия, музика, естетика, ритъм, говорна интонационна техника, научна литература, режисура, театрална игра, изобразително изкуство - всички те обединяват и изграждат картината на сугестопедичното преподаване чрез законите на Сугестопедията. Статията се спира на въпроси, свързани със сугестопедичното изкуство, с преподаването и разбирането му и свързването с емоционалната страна на преживяното. Сугестопедичното изкуство е това ново изкуство, през което всяка личност в средата на взаимодействие отразява разбирането, докато сугестопедагогът придвижва процесът на предаване на знания и ценности.

Ключови думи: сугестопедия, сугестопедагог, сугестология, сугестопедичното изкуство, педагогика, музика, изкуство, възпитание, учебен процес, учене.

Abstract:

Music and all other arts originated in antiquity during people's lives, and this semantics that unites all the arts was called syncretism. Syncretism from Greek in translation means connection, unification, namely in the model of suggestopedic teaching a complex syncretic

connection is observed. This syncretic connection marks the beginning of a new kind of art - the art of teaching - suggestopedic art. The intertwining of poetry, music, aesthetics, rhythm, speech intonation technique, scientific literature, directing, theatrical play, fine arts - they all unite and build the picture of suggestopedic teaching through the laws of Suggestopedia. The article focuses on issues related to the suggestopedic art, teaching and understanding it and connecting with the emotional side of the experience. Suggestopedic art is this new art, through which each person in the middle of interaction reflects the understanding, while the suggestopedagogue moves the process of transmitting knowledge and values.

Key words: suggestopedia, suggestopedagogue, suggestology, suggestopedic art, pedagogy, music, art, education, learning process, learning.

С развитието на сугестологията и сугестопедията се изгражда третия не делим важен фактор за глобализирането и художествено оформяне на учебния процес, а именно сугестопедичното изкуство. То е подчинено на най-важната цел на Сугестопедията и сугестологията - разкриване на комплекса от резервни възможности на обучаващата се личност.

Сугестопедичното изкуство представлява неделима част в сугестопедичния учебен процес, в сугестопедичните курсове по езици и изобщо в цялата сугестопедична система. Създава условия на оптимална психорелаксация и хармония, които помагат създаването на състоянието за спонтанна възприемчивост и стимулиране на разкриването на психични резерви в приятна атмосфера. То помага на учащите да се пречупят психичните бариери, като страх от ученето или страх, че не може да се справи с определен материал и др. Доктор Лозанов казва, че „целта е да се отклони от “болното място”, където има страх, свързан с ученето” [1]. И именно това отклоняване от болното място се постига чрез взаимодействието и баланса помежду си на различните класически изкуства, присъстващи в сугестопедичната среда. Точно това взаимодействие на изкуствата създава среда на инфантилизация, спонтанна концентративна психорелаксация, която пък от своя страна благоприятства за магичното, че нещо необикновено се случва.

В древността изкуството е присъствало в обучението като средство за развитие на емоционалната интелигентност, за развитие на естетическите вкусове, за укрепване на детската душевност и нравственост. Дори в древна Гърция - Атина, в робовладелското общество се използвало изкуството за укрепване на войнствения дух, на тяхната класова солидарност. В частта “Ролята на изкуството в педагогиката в условията на различните общества” З.Дасколова излага в своето изследване много ясни примери за това как изкуството още в дълбока древност е използвано в педагогическата практика с различна цел. Древногръцкият историк и философ Плутарх в един свой трактат за музиката казва, че “музиката е дело на боговете” и трябва да оформя душата на детето, като я

насища с благонравие.

Платон философ-идеалист, представител на атинската аристокрация, подчертава огромното педагогическо въздействие на музиката в древния смисъл (в гръцката практика музиката означава “изкуство на музите”, цялата област на литературата, изкуството и науката, която са управлявали тези богини), вижда в нея “най-важната храна”, тъй като ритъмът и хармонията се вкореняват особено силно в душата, най-силно я трогват и я правят благопристойна, ако човек се храни правилно, а когато не е така - става обратното” [2].

Не само музиката била използвана като средство във възпитателния процес. Изобразителното изкуство пък се използвало за изграждането на естетически идеали към красивото. Със самото си възникване, изкуството има за цел да внушава, било то чрез хармонията, интерваловото съотношение на тоновете и други средства на музиката, чрез ритмизирането и мелодическото съчетание на текст при поезията в литературата, внушителните скулптури в архитектурата, музикално-сценичните действия на оперния жанр, движенията, танците и пр. Освен средството си на внушение, то има голямата роля и да възпитава. Например Естетическото възпитание като един от основните принципи на изкуството в педагогиката.

Разглеждайки най-важните функции на изкуството в педагогиката, Б.Т. Лихачов утвърждава основните принципи, на базата на които трябва да се строи съвременната система на естетическото възпитание. Проникаването на изкуството във всички сфери на детския живот, неговата активна роля за формирането на диалектико-материалистически мироглед в учениците, за възпитанието им на научни естетически представи за живота, за нравствените черти на личността, огромното

значение на изкуството в методиката на педагогическото въздействие - всичко това извежда на преден план принципа за всеобщността на естетическото възпитание и художественото образование [3].

Ето защо можем да кажем, че класическото изкуството има неманипулативно сугестивно въздействие при взаимодействие с педагогиката, следователно изкуството е в основата на сугестологията и сугестопедията.

Изкуството, както казахме, само по себе си е сугестопедично, то внася мелодичността и хормонията в учебните часове, обагря всяка една частица, било то текст, танц или просто една игра. Изкуството носи на сугестопедията не само фон, то има за цел да глобализира учебния процес, да хармонизира частта в цялото, а цялото да обгръща и обединява в едно частите чрез петия закон на сугестопедията "Цяло-част, част-цялор частта чрез цялото".

Законите на сугестопедията са така създадени и последователни, че един етап не може без друг, така балансирани помежду си и същевременно свършени отделни, така глобализирани в учебния процес, че е невъзможно и немислимо да не се проявяват положителни емоции и инфантилизация, любов и максимални резултати в учебния процес. Те са: Любов, Свобода, Убедеността на преподавателя, че нещо необикновено се случва, Многократно увеличен учебен материал, Цяло – Част, Част – Цяло; Частта чрез Цялото, Златната пропорция, Приложение на класическото изкуство и естетиката. Законите са завършени в последната книга на проф. Лозанов, публикувана на английски език „Suggestopedia/ Reservopedia. Theory and Practice of the Liberating – Stimulating Pedagogy on the Levels of the Hidden Reserves of the Human Mind“ Там той ги описва като sine qua

non – задължително условия. Те лежат в основата на всяка комуникация и именно тази комбинация от прилагането им във всеки един момент на учебния процес води до разкриването на скритите резерви.

Чрез средствата на внушение на сугестопедията се формира конструкцията, на едновременното въздействие и взаимодействие на цялостната многопланова организация на учебния процес. А средствата са: глобализираното изграждане на учебния процес, художественото оформление на учебния процес, организиране престижността на подаваната информация, организиране на условия за създаване на "инфантилизация", тоест пораждаване на доверие към източника на подаваната информация, организиране на многоплановост, организиране на говорната интонация и ритъм, създаване на условия за спонтанно възникване на състояние за концентративна психорелаксация.

В изкуството средствата на внушение - авторитет и инфантилизация, ритъм и интонация, многоплановост и концентративна психорелаксация - са базата за постигане на въздействието на творбата. А голямата творба е именно сугестопедичният учебен процес, изпълнен с толкова много вълнение и преживяване.

Глобализирането на учебния процес чрез средствата на внушение на изкуствата не би било възможно, постигането на толкова ефективен модел на преподаване, при взаимодействието си с друг вид система.

Сугестопедичното изкуство е базирано на песни, арии, специално подбрани и изследвани класически произведения, на репродукции от шедеври на изобразителното изкуство, кино и др. Създателят на сугестопедичното изкуство -

доктор Евелина Гатева създава свой метод на говорно-певческа постановка на гласа, който подпомага преподавателите-сугестопеди в работата им към безопасното разкриване на човешките резерви чрез синтез на различните семиотични системи на изкуствата, преплетени хармонично с някои точни науки. Тази система представлява използването на три интонации на гласа: равно, тихо, възторжено^[1] като чрез говорно-певческата техника на гласа се използват като част от цикъла на внушение - концертен сеанс, по време на който преподавателят-сугестопед използва, поднасяйки информацията. Тези три интонации на гласа са от изключително значение, взаимодействието им с поднесената информация, класическата музика в допълнение за класа и престиж и не на последно място преподавателят-сугестопед чрез сугестивното си поведение, създават условия за състояния на оптимална психорелаксация и хармония.

Всеки език, всяка реч има своя собствена вокална система. Гласните са общият знаменател за емоционално-логическата база на всички езици. Различните гласни съдържат различни тонове с техните основни характеристики: височина, трайност, сила, тембър. А това е и музика.

В нашите сугестопедични форми на изкуството (мелодрама и рецитал, художествено-дидактични песни, музикално-театрални и песенно-балетни спектакли, опери, художествени учебници др.) различните говорно-музикални интонации са синтезирани специфично с глобално организираното учебно съдържание. Тук поставеният глас подпомага значително ефективността на учебно-възпитателния процес (и не само в сугестопедията) ^[5]

Освен интонацията на звуковете, поднасящи различно чувство и подбуждащи аналогични представи и чувства, друг фактор за художественото оформление е контрастът. Многоплановостта и контрастът се характеризират като мелодична линия в музиката. На принципа на контраста се преплитат един в друг етапите на сугестопедичния процес. Контрастът като единица седи в основата на развитието на всяко произведение на изкуството. За да има хармония, трябва да има контраст. Затова контрастът е специфично комуникативно и катарзисно средство и в сугестопедичното изкуство. То създава състояния на повишено очакване, изненада, засилва интереса и мотивацията при възприемане, осмисляне и репродукция на информацията. Върху принципа на контраста са изградени литературните и музикалните произведения ^[6].

Не може да се говори за сугестопедично изкуство, ако всички принципи на сугестопедията, всички връзки с изкуството, средствата за по-плавно усвояване на подавания дидактичен материал, дори психологическите средства, не бъдат на мястото си. И така, свършено съчетани както всеки детайл, всяка картина или дума присъстваща, градейки част от цялото. Преплитат се, светлосенки, интервали, хореография, явления от живописиста, музика толкова свършено и в единство, че като че ли нарочно, за да изградят едно ново класическо изкуство - сугестопедичното изкуство.

Тази семиотика на изкуствата в сугестопедичната среда още от първите минути на въвеждане в системата дава така наречената инфантилизация - предпоставка за пораждаване на доверие към източника на информация. Пораждането на доверие за получаването на информация е основно и показателно за различните системи на

обучение.

Интонацията, ритъмът, мелодичността, интерференцията между стих и мелодия, интерференцията на музика със комфортна и приятна атмосфера, престижът на подавания материал, балетът, театърът, танцът и много други, са тези, които оформят глобализираното изграждане на учебния процес.

Съчетават се науката с изкуството като един съвършено красив нов танц, и така представен този танц, че да бъде достъпен и овладян от всички, без да бъде натрапчив и преигран.

Сугестопедията има три основни групи средства, които са: артистически, дидактически и психологически. И именно тези артистически средства на сугестопедията въвеждат дидактизираното педагогическо изкуство (музика, театър, литература и др.) във всеки момент от обучението.

Те не стоят на страна от учебния процес като етап на илюстративност, а са споени с учебното съдържание. То в действителност е основа на артистичността. В това отношение се изисква голяма мярка, за да не се създаде самоцелно преиграване и да се пропуснат дидактичните моменти. Учебната зала все пак не е театър. Изкуството трябва да блика естествено в хода на учебния процес. Концертният сеанс например не трябва да се разбира само като отдиш и разнообразие. Той също е учебен момент, при който се използва музика. Подаваният в това време текст трябва да се слее с духа на музиката като особен вид дидактичен рецитал. Преподавателят е длъжен да изработи свои критерии за ползването на изкуството в лекциите си. Той е длъжен да помни, че сугестопедията не е "етюдопедия" и не разчита на самоцелна

зрелищност. Както принципите, така и средствата на сугестопедия са в неделима връзка и не трябва да се редуват, а е необходимо да се осъществяват едновременно във всеки един момент от учебния процес [7].

И така, с подкрепата на изкуството като най-силна форма на внушение, става формата на неусетно предаване на учебното съдържание, или учебното съдържание става форма на изява на изкуството. Така любовта към изкуството сугестивно слива една от основните потребности на личността - жаждата за информация. Тоест всяка дума, която носи сама по себе си смислово натоварване, се изговаря при четенето на текста с особена интонация на гласа, използването на нагледна представа, онагледяване чрез жестове, мимика, изображение се задържат заедно с определена дума и се превръщат в сигнал за спомняне на вече запомнената дума или изречение.

В практиката си при обучение на деца наблюдавам почти едновременно въздействие на 7-те закона на сугестопедията. Още с първия досег на групата и запознаването с новото се наблюдава постепенно отпускане и доверие към средата, след това и въздействието на първия закон -Любовта. Същевременно с него преподавателят въздейства чрез увереността си в работата и любовта, с която я представя, също както художникът представя своята картина. Тук съотнасяме следващия закон на сугестопедията, който е Убедеността на преподавателя, че нещо необикновено се случва. Вярата, че това е призиванието на преподавателя и че това, което предава на крехката детска същност е неговият живот и че ще е в най-чист вид и в най-доброто си измерение. Тази вяра в преподавателя се предава почти мигновено в детската същност и

когато това се случи, инфантилизацията от своя страна се заражда спонтанно и неусетно. Съществува ли колебание дори само за момент от страна на преподавателя, тогава връзката на взаимодействие, доверие в ученика и любов към това, което изучава, не би се осъществила. В учебния процес това взаимодействие в първите минути на въведение и запознаване са ключови за по-нататъшното действие на законите на сугестопедията. Сугестопедичното изкуство влияе на детската същност много прецизно и същевременно величествено в изграждане на много знания и умения в ранна детска възраст. Използването на сугестопедичното изкуство като средство за преподаване на друго изкуство е още по-впечатляващо, тъй като за да се преподава изкуство, то трябва да се разбира, а информацията за него, трябва да е поднесена внимателно с много детайли и образи, тогава се случва Магичното. Многоплановостта на различни действия, колаборацията на сложна теория, преплетена в детска приказка и използването на сугестопедичното изкуство - са връх в създаването и разкриването на резервите, които веднага се затвърждават като трайни знания.

Сугестопедичното изкуство е онзи неотклонящ поглед към бъдещето, към неспирното и необятното, онзи порив, който няма търпение, онази неизживяна страст или бликащият незнайно откъде порив на сила, жажда за знание и най-важното, красота.

“Човек има нужда от красота, а красотата е изкуството!” – казва Райна Кабаиванска.

Използвана литература:

Лозанов, Г. „ Сугестопедия- Десугестивно обучение л Комуникативен метод на скритите в нас резерви“, Издателство на Софийски Университет, София, 2005
Даскалова, З.. Ролята на изкуството в педагогиката в условията на различните общества, София 1983
Гатева. Е., Контрастът в комуникацията и в учебния процес, Сборник „Сугестология и обучение“, 1987
Списание „Сугестология и сугестопедия“ брой 1, 1975 г.

За контакт с автора:

kalima939@gmail.com

- [1] Проф. Д-р Георги Лозанов, „Сугестопедия- Десугестивно обучение“, София, 2005
- [2] Даскалова, З. София 1983. Ролята на изкуството в педагогиката в условията на различните общества. Дисертация.
- [3] Дисертация З. Даскалова София 1983
- [4] Интонационната люлка на равно – тихо- възторжено за първи път е предложена от доктор Лозанов в неговата психотерапевтична дейност в периода 1949-1965 година, Бел. Ред.
- [5] Сугестология и обучение. Контрастът в комуникацията и в учебния процес
- [6] Пак там.
- [7] Сугестология и сугестопедия 1 част 1975г